

Posudek oponenta diplomové práce

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta humanitních studií

Katedra sociální a kulturní ekologie

Název práce: Nocování ve velkoplošných zvláště chráněných územích: vztah ochránářského a bivakujícího subjektu

Autorka: Bc. Anna Holubová

Vedoucí práce: Mgr. Bohuslav Kuřík, Ph.D

Oponent práce: Mgr. Vlastimil Peřina

Tématem diplomové práce studentky Anny Holubové je zkoumání vztahů a interakcí mezi institucionální ochranou přírody a krajiny a rekreačním využíváním přírody. V rámci své práce se autorka rozhodla cíleně vybrat z výše uvedeného rozsáhlého tématu zcela konkrétní výsek, totiž zkoumání fenoménu bivakování ve velkoplošných chráněných územích ČR.

Vybavena výkladovým metodologickým schématem, jehož konstrukcí se zabývá v první části diplomové a jež se opírá především o teze teorie subjektivity ve vztahu člověka a přírody, se autorka vydává do terénu empirických zkoumání s cílem pro někoho možná trochu překvapivým:

Postihnout primárně nikoliv konflikt mezi oficiální ochranou přírodou a rekreanty, nýbrž přiblížit střet, který se odehrává přímo v samotných rekreantech – bivakujících subjektech. Tedy se primárně zabývá jejich subjektivitou a tím, jak je jejich bivakující subjektivita (eco)governmentalizována. Při sledování bivakujících subjektů pak těžiště výstupů práce leží ve zkoumání okolností chápání jich samotných jako milovníků a ochránců přírody, kteří ovšem přírodu zároveň narušují svým pobytem v ní.

Na stručný a přehledný úvod práce navazuje teoretická část členěná do pěti hlavních oddílů. První dva, „Ecogovernmentality“ a „Subjektivita“ tvoří kostru výkladového rámce. Z pohledu oponenta se zde autorce podařilo prostřednictvím bohatých citací z odborné literatury nastínit a objasnit kontext

posuzování zvoleného tématu dostačujícím způsobem. Nicméně lepší a podrobnější vzájemné provázání citovaných témat a jejich ucelenější shrnutí by zde nebylo na škodu.

Naproti tomu navazující oddíly teoretické části práce, Táboření z hlediska práva a také Dopady bivakování na přírodu jsou svým rozsahem a úrovní zpracování velmi zdařilé. Obsahují vše podstatné při zachování přehlednosti. Souhlasím s autorkou, když tvrdí, že *„Osobně považuji otázku bivakování v chráněných oblastech za ne zcela dořešenou, a to do té doby než bude tato mezera v zákoně jasně a zřejmě vyplněna tak, aby neposkytovala prostor dalším nejasnostem, jaký poskytuje například výklad pojmu táboření.“*

Poslední pátý oddíl úvodní části nazvaný Junák a vztah k přírodě osvětluje a přibližuje kořeny a výchovné principy skautingu, jakožto hnutí, k němuž se hlásí většina dále zkoumaných informantů i autorka práce samotná. V této souvislosti bych zmínil a jako pozitivum práce vzhledem ke zvolenému tématu subjektivity i ocenil některé pasáže práce, kde se autorka nebojí „jít s kůží na trh.“ Například když přiznává, že: *„...v počátcích svého výzkumu jsem sama jistě nevěděla, jakým směrem se bude můj výzkum ubírat a spoléhala jsem spíše na to, že tento směr vyplyne až z dat a zkušeností získaných v terénu.“* Nebo když jinde konstatuje, že komplikující pro ní byla: *„...má přirozená mlčenlivost a ostych při seznamování se s novými lidmi, což je u krátkodobého víkendového výzkumu poněkud limitující. Celý výzkum tak pro mne představoval vystoupení z komfortní zóny, a to nikoliv kvůli spaní pod širákem za špatného počasí.“*

Empirická část práce přibližuje vlastní výzkum a jeho výstupy.

Výzkumné aktivity probíhaly více než rok a to od června 2016 do října 2017. Autorka se zúčastnila celkem pěti víkendových akcí spojených s bivakováním v přírodě v chráněných územích. Zvolená skupina informantů byla značně malá a nesourodá. Přestože autorka v práci konstatuje, že výsledky její práce se jistě nedají zobecnit na všechny bivakující a na bivakování obecně, a že si toto ve své práci ani nekladla za cíl, považují tyto dvě okolnosti, totiž malý počet informantů a málo „bivakovacích“ akcí jichž se autorka v rámci terénního výzkumu účastnila, za slabší stránku práce.

Pokud by se v této souvislosti podařilo obsáhnout a zpracovat rozsáhlejší materiál, mohly potenciálně zpracované výstupy disponovat silnější vypovídací hodnotou; objevit se teoreticky mohly některé další nové zajímavé postřehy.

Výše uvedené však nemění nic na tom, že se autorce podařilo výzkumem odhalit ne zcela triviální a svým způsobem i překvapivé výsledky. Pomocí analýzy a porovnání idealizovaného ochránářského a bivačnického subjektu dospěla k závěru, že oba subjekty se v mnoha ohledech překrývají. Očekávaný střet bivačnického a ochránářského subjektu z pohledu existence zákazů táboření prakticky nebyl nalezen, sami bivačníci cítí nutnost potřeby jisté regulace návštěvnosti chráněných území. Zároveň bivačníci touží po zakoušení pocitu svobody při nocování na civilizací málo dotčených místech. Nečekaným zjištěním může být i skutečnost, že při svém pobytu v přírodě se bivačníci nejvíce dostávají do konfliktu s turisty, proti nimž se i zásadně vymezují.

Celkově lze práci hodnotit jako přínosnou zejména proto, že se podrobně zabývá subjektivitou člověka a přírody na poli její ochrany a může tak být přínosná i pro navazující výzkumy jiných fenoménů v této oblasti.

Témata usměrňování návštěvnosti, vytváření návštěvnické infrastruktury v chráněných územích a interpretace ochrany přírody směrem k veřejnosti, návštěvníkům a obyvatelům chráněných území jsou v soudobé profesionální a institucionalizované ochraně přírody silně reflektována a řešena. Práce autorky, která zpracovala z originálního úhlu zkoumání kosmologie bivačnických v české krajině má výrazný potenciál odkrýt zajímavé a důležité souvislosti pro všechny, jejichž cílem je lépe porozumět vztahování lidí k naší přírodě a k její ochraně.

Práce je psána dobrou češtinou s naprostým minimem překlepů nebo stylistických chyb.

Práci s literaturou hodnotím jako dobrou, ocenil bych podrobnější vlastní interpretaci autorů v teoretické části práce spolu s komplexnějším zasazením citovaných pasáží do řešeného kontextu.

Práci navrhuji hodnotit v rozsahu **14-17 bodů** a **doporučuji** k obhajobě před státní zkušební komisí s hodnocením: **velmi dobře**.

Otázky k obhajobě:

- 1) Přibližte stručně veřejný zájem ochrany přírody a veřejný zájem rekreace. V čem se mohou shodovat a v čem se naopak rozcházejí?
- 2) Jaké zjištěné výsledky vaší práce vás nejvíce překvapily a proč?
- 3) Na několika místech ve své práci konstatujete, že ochranářský přístup usiluje o konzervaci nejhodnotnějších lokalit a tím o jejich ochranu před zásahy člověka. Je tomu skutečně tak a z čeho ve svém tvrzení vycházíte?

Mgr. Vlastimil Peřina

Ve Slatiňanech, dne 24. 1. 2018